

גיליון שבועי מכית "אהבת תורה" לאהבה

גיליון 29 | פרשת וארא תש"פ | בימי שישי ושכ"ק חוזרים: מדף סז ע"ב – עד דף ע"א

◆ כימים אלו משננים שוב את הרפים החודשיים: מדף סא ע"א – עד דף ע"א, לקראת הבחינה כיום ראשון הבעל"ט! ◆

להנימא ברמיזא

רמזים, ציצים ופדחים, המעטרים את הלימוד השבועי

תני חייא בר רב מדפתי: 'ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש'. וכי בתשעה מתענין? והלא בעשירי מתענין! אלא, לומר לך: כל האוכל ושותה בתשעה בו, מעלה עליו הכתוב כאילו מתענה תשיעי ועשירי.
פעם קרא הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל ז"ע לנכדו כ"ק מרן מהרי"ד ז"ע בערב יום כיפור, וביקשו שיאמר לו ביאור על דברי גמרא אלו. אולם מרן ז"ע לא רצה לענות מפני הכבוד, והמתין לשמוע את דברי זקינו על כך. משדאה הרה"ק מטשערנאביל שמרן מתאמהמה מלענות, נענה ואמר לו:
"בער'ני, דו ביסט דאך א תלמיד חכם, דו ווייסט דאך אז ס'איז א מצוה צו עסן ערב יום כיפור, נאר מען דארף זעהן אז דער עסן זאל זיין א עינוי..." (=אתה הרי תלמיד חכם ויודע אתה שישנה מצוה להרבות באכילה בערב יום כ, אך תדע, שאיכילי דו עצמה צריכה להיות עינוי...) (ספר "טל אורות", שעי האורות עמ' כא)

פעם אחת בערב תשעה באב בא יהודי קשיש לפני הרה"ק רבי אלטר ראובן מבוקאוסק-סאנוק זצ"ל הי"ד ושאלתו בפיו, שהרופא אמר לו נחרצות שאם יצום בט' באב, שוב לא יוכל להתענות ביום הכיפורים. אך מאידך גיסא, מי יודע אם כלל יזכה להאריך ימים ולחיות ביה"כ הבא, ואולי אסור לו להחמיץ מצוה הבאה לידו.
השיב לו רבי אלטר ראובן זצ"ל: הנה, הז'ל אמרו ש"האוכל בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי". ולכאורה תמוה הוא הדבר, מה לו לאדם מכך שהכתוב מעלה עליו כאילו התענה בט', בעוד שבט' כלל לא נצטוו להתענות. אין זאת, אלא שחז"ל התכוונו להורות על מקרה שכזה, בו אדם נאלץ לאכול ב'תשיעי' – היינו בט' באב, כדי שיוכל להתענות ב'עשירי' – ביה"כ, אזי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה 'תשיעי' באב ו'עשירי' בתשרי... (ספר "הרבי ר' צבי אלימלך מדינוב", פרק "עטרת ראובן")

"רב יוסף ביומא דעצרתא אמר: עבדי לי עגלא תלתא" (שלישי לבטן, ומבחר הוא. רש"י). אמר: אי לא האי יומא דקא גרים (ש'למדתי תורה ונתיירוממתי"), כמה יוסף איכא בשוקא (ה'רי אנשים הרבה בשוק ששמן יוסף, ומה בני לבנים").
כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א (בקיבושא רבה – חג השבועות תש"ג) ביאר את דברי רב יוסף בדרך רמז. דהנה, איתא בגמ' (הרוית יד, א) שנחלקו רשב"ג ורבנן אי' סיני – היינו בקיא במשניות ובריות – עדיף, או שמא 'עוקר הרים' – היינו חריף ומפולפל בתורה – עדיף, ונשארה הגמ' ש"סיני עדיף, דאמר מר: הכל צריכין למורי חטיא". ואמרינן שם, שרב יוסף היה 'סיני'. הרי, שמעלתו המיוחדת של רב יוסף היתה בזכרונו ובקיאותו העצומים.
והנה, אמרו חז"ל (עייובין נד, א) ש"אלמלא נשתברו לוחות הראשונות – לא נשתכחה תורה מישראל". ואיתא בחידושי "חתם סופר" (שבת פז, א), ששבירת הלוחות היתה כתוצאה מכך שהוסיף משה יום אחד מדעתו וגרם שהתורה תינתן ב'ז' בסיון, מאחר שהארבעים יום לשהייתו של משה רבינו כלו ב"ז בתמוז, וזה גרם לשבירת הלוחות – לפי שיום זה מוכן לפרענות, ע"ש.

לפי זה מובן שפיר מה שאמר רב יוסף: "אי לאו האי יומא דקא גרים" – היינו, אלמלא שהוסיף משה מדעתו יום זה, שדין גרמא לשבירת הלוחות ושכחת התורה, "כמה יוסף איכא בשוקא" – כלומר, לא היתה ניכרת מעלתי המיוחדת בזכירת התורה, מאחר שלא היתה שכחת התורה מצויה כלל...

להידודא על הלימוד השבועי

איך "עתידין צדיקים שיחיו מתים", הלא מפתח תחית המתים נמצא רק בידי הקב"ה?

דבר פלא מובא בגמרא (דף סח ע"א), כי בעתיד ינתן לצדיקים הכוח להחיות מתים. וז"ל הגמ': "אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, עתידין צדיקים שיחיו מתים, שנאמר: 'עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, ואיש משענתו בידו מרוב ימים', וכתבי: 'ושמות משענתי על פני הנער'".

ולכאורה יש להקשות על דברי רבי שמואל בר נחמני מדברי הגמ' במסכת תענית נב ע"א: "אמר רבי יוחנן שלשה מפתחות בידו של הקדוש ברוך הוא שלא נמסרו ביד שליח", ואחד מהם הוא מפתח של תחית המתים, ואם כן איך קאמר ש'עתידין צדיקים שיחיו מתים'.

בפשטות ניתן לתרץ על כך כפי שכתבו התוס' במסכת תענית, "דהא דקאמר 'שלא נמסרו לשליח' אינו ר"ל שלא נמסרו מעולם, דהא של תחית המתים ושל גשמים נמסרו, אלא לא נמסרו לשליח להיות לעולם ממונה עליהם". אלא שלפי דברי התוס' צריך לומר, שהא דקאמר רבי שמואל בר נחמני – אין הכוונה שלעתיד יוכלו הצדיקים להחיות מתים בכל עת, אלא שכוח זה יימסר להם פעם אחת. ויוצין, כי לפירושו של רש"י התם כלל לא קשה מעיקרא, כי לדברי רק שלוש המפתחות יהיו אינם נמסרים לשליח, ומשמע שמפתח אחד יכול להמסר לשליח, עיי"ש.

ובספר "ענף יוסף" (על עין יעקב, בשם ספר "שבט מישראל") תירץ על פי דברי חז"ל שהטל של תחית המתים ייעשה מהיר' הנוצר משנתם של תלמידי חכמים בעת הלימוד. והרי איתא בגמ' (כתובות ק"א ע"ב) ש"כל המשתמש באור תורה – אור תורה מחייהו, וכל שאין משתמש באור תורה – אין אור תורה מחייהו". ואם כן, איך יזכו לקום בתחית המתים אלו שלא זכו ללמוד תורה? ועל כך אומרת הגמ' בסוגיין, כי ה'זקנים' – היינו התלמידי חכמים שקנו חכמה – יחיו את המתים 'במשענותם' – היינו את אלו שהטו שכמם לתלמידי החכמים שיוכלו להשען עליהם, והחזיקו אותם בממונם. ולפי זה מתרץ, שאמנם אין הכוונה שהצדיקים יחיו מתים בפועל, אלא שבזכותם יזכו תומכי התורה לקום לתחית המתים (ובדומה לכך כתב ב'עין אליהו', שהכוונה שבכוח תפלתם של הצדיקים יזכו הרשעים לקום לתחית המתים, אבל לא שהצדיקים יחיו אותם בפועל).

הגה"ק רבי יונתן אייבשיץ ז"ל ע בספרו "יערות דבש" מתרץ בדרך אגדה, שכונת הגמ' אינה לתחית המתים של הגופים הגשמיים (שאמנם דבר זה מסור אך בידו של הקב"ה), אלא כוונת הגמרא לתחיית המתים רוחנית, היינו שעתידין הצדיקים להחיות את נשמות הרשעים ולהחזירם למוטב. וזה לשונו (ה"א דרוש ז):

"אחי ורעי, כמה יקר בעיניכם לומר: זה מחיה מתים, ומעשה אליהו ואלישע הוא ממבחר שבפלאים שהחיה המתים, ודבר זה בידכם לעשות כל רגע ושעה, להשיב רבים מעון ולהחזיר טועים לדרך הישר, זו היא תחית המתים המובחרת, כי מה נפקה מינה בגוף אשר תחלתו מטיפה סרוחה וסופו למקום רימה ותולעה. אבל עיקר התחיה לנשמת אדם, אשר היא נר אלקים וכבתה, חושך ולא אור, בעברו את מצות ה', ויש לה מיתה עצמית, ועל ידי החזרה בתשובה ושמוע לקול מוכיח, תשוב רוח לגונה וחיה תחיה, ולכך אמרו (פסחים סח ע"א) צדיקים בידם להחיות מתים כל שעה ורגע, והיינו כמו שכתבנו".

השבוע למדנו במסגרת 'אהבת תורה':

"רב ששת, כל תלתיך יומין מהדר ליה תלמודיה,

ותלי וקאי בעיברא דדשא ואמר חדאי נפשאי חדאי נפשאי לך קראי לך תנאי"...

לומד יקר!

משמיא קא זכו לן ללמוד דייקא השבוע – לקראת המבחן השביעי על מסכת פסחים במסגרת 'אהבת תורה' – על הנהגתו המופלאה של רב ששת לחזור על תלמודו כל שלושים יום, והרי לנו סימן מובהק מן השמים להתחזק ביתר שאת וביתר עוז בקיום הנהגתו זו של רב ששת, לחזור על תלמודינו אחת לחודש, ובפרט עתה – לקראת הבחינה החודשית...

לעילוי נשמת האשה החשובה מרת גיטל חניקא ע"ה בת הגה"ח גבריאל מנשה שיכלחט"א

לספר סיפור שבועי במעלות התורה, אהבתה ושקידתה

תהלתו בקהל חסידים, ישמח ישראל...

לרגל יומא דהילולא של הרה"ק רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר זי"ע, בעל "ישמח ישראל", החל בערב ראש חודש שבט, נביא סיפור מופלא שאירע בצל קורתו של הרה"ק מאלכסנדר, כשפעל ישועה לאחד החסידים בכוח תורתו הקדושה, על ידי לימוד קטע גמרא מסויים.

וכה הוי מעשה:

הרה"ח המופלג ר' ישעי' קאמינסקי ז"ל משפערב, מחשובי חסידי אלכסנדר, ניהל מפעל מצליח לצביעת צמר, והצלחה גדולה היתה מנת חלקו. והנה, באחד הימים הופיע בעירו נכרי אחד שעינו היתה צרה בהצלחתו של ר' ישעי', ולאור כן פתח אף הוא בית חרושת לצביעת צמר, כשהוא מתחרה עם ר' ישעי' על אותו קהל-יעד של לקוחות ומנשל אותו מפרנסתו.

הדבר התרחש בתחילת ימי נשיאותו של ה"ישמח ישראל" זי"ע. שלח אפוא ר' ישעי' את בנו הרה"ח ר' אביגדור ז"ל שישע אל רבם וביקש מאתו שיפעל עבורו ישועה, למען ינצלו מהשגת הגבול של אותו נכרי צר עין.

כשהגיע ר' אביגדור לאלכסנדר פגש בחצר הקודש את החסיד המפורסם רבי אלטער שטעקוצינער זצ"ל, מחותנו של אביו. שטח ר' אביגדור את סיפור הדברים בפני רבי אלטער, וביקש מאתו להיכנס יחד עמו אל הקודש פנימה, לפעול דבר ישועה ורחמים עבור אביו. נכנס רבי אלטער אל ה"ישמח ישראל" יחד עם ר' אביגדור, ויספרו לו גופא דעובדא.

כשמעו את דבריהם נענה ה"ישמח ישראל" ואמר: "ישנו הבדל בין איש מופת' לבעל מופת'. בעל מופת' הוא מי שבני אדם באים ושוטחים לפניו את מר ליבם ואת מצוקותיהם, והוא פועל עבורם גדולות ונצורות בידעין. לעומת כן ישנו איש מופת', היינו צדיק העוסק בעבודת קדשו, לומד ומתפלל ועובד את ה' בקדושה ובטהרה, ואגב עבודתו הוא מוריד שפע לעולם ומנחיל ישועה לזקוקים לה".

המשיך ה"ישמח ישראל" ושיבר את אוזנם בדוגמא מי הוא זה 'איש מופת' הפועל ישועות בכוח תורתו וקדושתו אף בלא יודעין, וסיפר להם סיפור פלא שאירע אצל כ"ק מרן מהר"ש זי"ע, שפעם אחת נכנס מרן זי"ע לבית מדרשו וחזר על דברי חז"ל ('ספר' פרשת ראה פ' פא) "מעשה בגוי שכפתו לאביו לפני כלבו ואכלו", ותיכף לאחר מכן סגר מרן זי"ע את הדלת ויצא מבית המדרש.

הנוכחים שהיו עדים למחזה זה המה ראו כן תמהו, מה זה ועל מה זה ראה מרן לנכון לחזור לפתע על מאמר חז"ל זה. ברם, כעבור ימים אחדים התבררו הדברים לאשורן, כאשר יהודי אחד המתגורר בכפר סמוך לבעלזא הופיע בחצר הקודש וסיפר על הנס הגדול שאירע עמו, שבכפר בו הוא מתגורר היה דר גוי אחד שונא ישראל מובהק שאיים להרגו. והנה, לפני כמה ימים ניגש

בנו של אותו גוי אל אביו, ובאין אומר ודברים כפת את אביו והניחו לפני הכלבים שאכלוהו, וכך ניצל מפגעו של אותו רשע מרושע.

סיים ה"ישמח ישראל" ואמר: "אף אנו יכולים לומר, שכשלוּמדים לשמה את מאמר המשנה 'הנותן צמר לצבע והקדיחו יורה' (בבא קמא ק, ב), יכול להתעורר רצון בשמים, ואם יש יהודי הזקוק לישועה בענין זה – יזכה אכן לישועה!"

ואכן, כדבריו כן היה, כאשר כל הסחורה שהיתה מונחת בבית החרושת של אותו גוי התקלקלה, עד שהוכרח לברוח מהעיר בבושת פנים, ולר' ישעי' היתה הרווחה.

(ספר "בישישים חכמה" עמ' רמו, בשם הרה"ח ר' מנחם בנימין גודלברג ז"ל)

ואם בכוח תורתו של ה"ישמח ישראל" זי"ע עסקינן, מן הנכון להרחיב קצת אודות גדלותו העצומה בתורה, כפי שמובא אודותיו בספר "תולדות הישמח ישראל" (פרק י):

"בלימוד התורה העפיל רבינו לשיאים בלתי נתפשים, וזאת כתוצאה משילוב של סגולות נפשו ומוחו, חושיו הפלאיים, ומעבודה ויגיעה בלתי פוסקת.

כח בינתו הישרה והעמוקה היה להפליא. עוד בימי נעוריו נודע ונתפרסם בכח בינתו המיוחדת והנפלאה, וכבעל סברא ישרה בשכל בהיר וצח המאיר כשמש בצהרים.

עוד בצעירותו הגביר רבינו חיילים לתורה ולעבודה בקדושה בטהרה ובפרישות עד להפליא, והקדיש כל עתותיו לתורה ותפילה. כאשר היה עדיין רך בשנים, כבר היה אב בחכמה בקי בש"ס במדרש ובזוה"ק בעל פה!

על גאונותו העצומה של רבינו עוד בצעירותו, סיפר החסיד רבי ישראל אלבוים ז"ל מלאסקוב:

הגאון המפורסם רבי יאשע בער זצ"ל אב"ד סלוצק ובעל "בית הלוי", אמר לו פעם על רבינו, כי הוא מהלומדים הראשונים במעלה בפולין. כאשר הגיע רבי ישראל לאלכסנדר, שאל את רבינו מאין מכירו הגאון מסלוצק.

השיב לו רבינו:

"פעם אחת בצעירותי שלח אותי כ"ק אבי זצ"ל לווארשא אל הגאון רבי חיים אלעזר וואקס זצ"ל בעל "נפש חיה" לאיזה צורך נחוץ, ובביתו פגשתי את אב"ד סלוצק. תוך כדי שיחה הציע הגאון בעל "נפש חיה" אסתפקתא שהיתה לו באחת מסוגיות הש"ס. הגיב הגאון מסלוצק שגמרא ערוכה היא זו, ואף ציין מראה מקום לכך.

כשמוע זאת ה"נפש חיה", חלשה דעתו על שנעלמה ממנו גמרא מפורשת זו. נעניתי אפוא ואמרת, שלעניות דעתי אין הפירוש בדברי הגמרא כדברי הגאון אב"ד סלוצק, וממילא שוב לא מוכח משם מידי לנידון דיין.

התחיל הגאון מסלוצק לפלפל עמי בדברי הגמ', בהביאו ראיה חזקה לדבריו, אולם אני דחיתי את ראייתו והבאתי ראיה מוצקה אחרת לדברי. תוך כדי הוויכוח הגיעו לשם עוד כמה תלמידי חכמים יוצאי ליטא, שהצטרפו אלינו והחלו לפלפל בסוגיא. לאחר מכן התעניין אב"ד סלוצק מי אני, ומני אז והלאה הוא מכיר אותי..."

המצבה על קברו של ה"ישמח ישראל"

לְבָרַךְ לְעֵלְיָה וְלְקַלָּם

מזל טוב!

ברכת מזל טוב ללידינו היקר והנעלה, מחשובי לומדי "אהבת תורה"

הרה"ח ר' יצחק שוורץ שליט"א

לרגל השמחה השרויה במעונו בלידת בתו במזל טוב

מזל טוב!

ברכת מזל טוב ללידינו היקר והנעלה, מחשובי לומדי "אהבת תורה"

הרה"ח ר' יוסף אריה שרייבר שליט"א

לרגל השמחה השרויה במעונו בלידת בתו במזל טוב

מזל טוב!

ברכת מזל טוב ללידינו היקר והנעלה, מחשובי לומדי "אהבת תורה"

הרה"ח ר' יוסף עמרם מושקוביץ שליט"א

לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסיו בנו במזל טוב

מזל טוב!

ברכת מזל טוב ללידינו היקר והנעלה, מחשובי לומדי "אהבת תורה"

הרה"ח ר' שלמה דוב וידער שליט"א

לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסיו בנו במזל טוב